

Tuula Lahnakoski

YHTEISTYÖLLÄ PERHELÄHTÖISEEN KUNTOUTUKSEEN JA
ENNALTAEHKÄISYYN VARHAISKASVATUKSESSA

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma
2008

YHTEISTYÖLLÄ PERHELÄHTÖISEEN KUNTOUTUKSEEN JA ENNALTAEHKÄISYYN VARHAISKASVATUKSESSA

Lahnakoski, Tuula

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

Marraskuu 2008

Saaristo, Sirpa ja Sallinen, Merja

YKL:37.41

Sivumäärä: 44

Asiasanat: omahoitajajärjestelmä, varhainen vuorovaikutus, erityispäivähoito, kasvatus

Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön lähtökohtana on tasavertainen kasvatuskumppanuus, jota omahoitajakäytäntö vahvistaa. Opinnäytetyössä tutkittiin erään kaupungin päiväkodin omahoitajakäytäntöä. Varhaiskasvatuksessa oli aloitettu uudenlainen lähestymistapa lapsen ja hänen perheensä kanssa toimintakaudella 2007–2008. Tutkimuksessa selvitettiin omahoitajakäytännön merkitystä varhaiskasvatuksessa ja erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen ja hänen perheensä kanssa tehtävässä toiminnassa. Tutkimuksessa selvitettiin, miten toiminta on muuttunut lasten ja perheiden kanssa uudenlaisen käytännön myötä.

Omahoitajakäytännön aikana toiminta lasten kanssa muuttui entistä yksilöllisempään suuntaan ja lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja arjen havainnointi lisääntyi. Perheen kanssa tehtävä yhteistyö muuttui avoimemmaksi ja luontevammaksi. Lähes kaikki omahoitajat ilmoittivat luottamuksellisten suhteiden muuttuneen, sillä puolet vastajista ilmoitti luottamuksellisuuden muuttuneen melko tai erittäin paljon. Lasten vanhempien kanssa luotu luottamuksellisuus on auttanut lasten asioita koskevien keskustelujen syntymisessä. Melkein kaikki omahoitajat, jotka toimivat omahoitajina erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle, osallistuivat päivähoidon hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen, toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä muuhun kuntoutusyhteistyöhön.

Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena syyskuussa 2008. Tutkimukseen valittiin ne varhaiskasvattajat, jotka olivat toimineet omahoitajina toimintakaudella 2007–2008 tutkimuskohteena olevassa päiväkodissa. Kyselylomakkeita jaettiin yhdelletoista (11) varhaiskasvattajalle, joista kymmenen (10) vastasi kyselyyn. Kyselylomakkeessa oli yksitoista (11) kysymystä, joista osa oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä.

Tutkimuksessa tultiin sellaiseen johtopäätökseen, että omahoitajakäytäntö lisää entisestään mahdollisuuksia havainnoida lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja arjen sujumista ja siten mahdollistaa varhaisen puuttumisen havaittuihin huolenaiheisiin. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, työelämän vaatimukset ja perheiden sosiaalisten verkostojen vaihtelut lisäävät entisestään tarvetta lapsen pysyville ihmissuhteille. Tähän tarpeeseen omalta osaltaan vastaa varhaiskasvatuksen omahoitaja.

TOWARDS FAMILYCENTERED REHABILITATION AND PREVENTIVE WORK IN EARLY EDUCATION THROUGH CO-OPERATION

Lahnakoski, Tuula

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Rehabilitation Counselling and Planning

November 2008

Saaristo, Sirpa and Sallinen, Merja

PLC:37.41

Number of pages: 44

Key words: named nurse system, early interaction, special day-care, education

In early education the co-operative work with parents is based on the idea of equal partners working together in bringing up the children. This thesis takes a look at the practise of using a so-called named- nurse system in one kindergarten. A new kind of approach to deal with a child and his/her parents was adopted in the term 2007 -2008. The importance of using 'named-nurses' in early education and with children requiring special care and education along with working with their families was one of the aims of this study. The possible changes in activities with the children and their parents as a result of this new kind of practice were also studied.

During the practice of using- named nurses, the dealings with the children changed into being more personalized and the observation on children's growth, development, learning and everyday life increased. The co-operation with the parents changed into being more open and natural. Almost all of the named-nurses reported that the relationships had changed into being more trusting, half of them reported the change to be great or significant. The trust gained, has also helped the communication with the parents. Almost all of the named-nurses who worked with children needing special care and education, participated in making the care- and rehabilitation plans as well as carrying out the activities.

The study was conducted in September, 2008 using self-inventory questionnaires. Those early education teachers who had worked as named- nurses during the term 2007 -2008 in the day-nursery in question, were chosen for the study. Questionnaires were given to eleven (11) early education teachers, and ten (10) of them answered. There were eleven (11) questions on the forms, some were multiple-choice questions, some were open-questions. All the answers were included in the study.

This study concludes that the practise of using self-nurses enhances the possibilities of observing the child's growth, development, learning and dealing with everyday life and thus makes it possible to intervene in early-risen worries. The changes in society, demands of the work life and the variations in the social networks of the parents, all increase the child's need for stable and lasting relationships and one way to achieve this is through using named-nurses.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUKSEN OMAHOITAJAKÄYTÄNTÖ	8
2.1 Varhaiskasvatus	10
2.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä	12
2.3 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja suunnitelmat	13
2.3.1 Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	14
2.3.2 Esiopetussuunnitelma	14
2.3.3 Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	15
2.4 Varhaiskasvatuksen henkilöstö	15
2.5 Yhteinen kasvatustehtävä	16
2.5.1 Kasvatuskumppanuus	17
2.5.2 Kumppanuuden periaatteita	18
2.5.3 Varhainen puuttuminen	19
2.5.4 Kiusaamisen estämisen suunnitelma	19
2.5.5 Syrjäytymisen ennaltaehkäisy	20
2.5.6 Vastuu lapsen hyvinvoinnista	20
3 LAPSEN KUNTOUTUS	21
3.1 Lapsen kuntoutus ekologisessa viitekehyksessä	22
3.2 Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa	22
3.3 Kiertävä erityislastentarhanopettaja	23
3.4 Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseva lapsi	23
3.4.1 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatus	24
3.4.2 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen esiopetus	24
3.5 Turun erityispäivähoito	25
3.5.1 Päivähoidon toiminta- ja kuntoutussuunnitelma	25
3.5.2 Varhaiskasvatus päiväkodin erityisryhmässä	26
3.5.3 Perhelähtöinen kuntouttava arki	27
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	28
5 TUTKIMUSAINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	29
5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistoanalyysi	29
5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	30

6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Lasten kanssa tehtävän toiminnan muutokset omahoitajakäytännössä.....	32
6.2 Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen omahoitaja	33
6.3 Yhteistyö vanhempien kanssa	34
6.4 Perheen ja varhaiskasvattajien luottamukselliset suhteet.....	35
6.6 Perheen ohjaaminen tuki- ja palvelujärjestelmiin	36
6.7 Varhaiskasvattajien koulutus- ja kehittämistarpeet omahoitajakäytännössä	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
8 POHDINTA	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomalaisen päivähoitojärjestelmän vahvuutena on varhaislapsuudesta huolehtiminen erilaisin keinoin, jotka muodostavat laajan lapsi- ja perhepoliittisen kokonaisuuden. Lasten hyvinvoinnista huolehtiminen alkaa äitiysneuvolasta ja jatkuu lastenneuvolan, ja päivähoidon ja koulun kautta nuoruudesta aina aikuisuuteen asti. Päivähoidossa varhaiskasvatuksen vahvuus rakentuu hoidollisten, kasvatuksellisten ja opetuksellisten toimintojen yhdistymiseen. Varhaiskasvatuksen laatu perustuu kasvun kontekstuaalisuutta korostavan teorian mukaan eniten perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. (Hujala, Puroila, Parrila- Haapakoski & Nivala 1998, 174–175.)

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päivähoidon toiminta- ja kuntoutussuunnitelma ja varhaiskasvatussuunnitelma mahdollistavat hyvän kokonaisuuden lapsen arjen kuntoutukseen. Suunnitelmissa huomioidaan lapsen erityiset tarpeet ja eri tahoilla laaditut suunnitelmat, kuten lääkinnällinen kuntoutussuunnitelma, ovat lähtökohtana päivähoidon kuntouttavaan arkeen. Perheelle erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseva lapsi aiheuttaa huomattavan rasituksen, ja perheen arjen sujuminen edellyttää varhaiskasvatushenkilöstöltä ymmärrystä ja yhteistyötaitoja.

Sosiaali- ja kasvatustieteiden ammattihenkilöstön työskentelytavat vanhempien ja perheiden kanssa ovat vaihdelleet. Vanhempainvartit ja muut keskustelutuokiot vanhempien kanssa muodostuivat usein asiantuntijalähtöisiksi, jolloin työntekijä helposti otti vastuulle lapsen ja perheen ongelmien ratkaisun. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on muuttunut tämän päivän tarpeita vastaavaksi. Tarvitaan tasavertaista vuorovaikutusta vanhempien ja ammatti-ihmisten välillä tavoitteena työskennellä yhdessä lapsen ja perheen parhaaksi. Kasvatuskumppanuuden kautta vanhempien ja lasta hoitavien kasvatushenkilöiden erilaiset tiedot lapsesta yhdistyvät. (Kaskela & Kekkonen 2006 s, 19.)

Ekokulttuurisessa teoriassa perheiden toimintaa arvioidaan osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia ja perhe nähdään oman elämänsä ja ulkoisten olosuhteiden aktiivisena subjektina. Ekologiset vaikutukset välittyvät kunkin perheen päivittäisiin rutiineihin ja tästä oletuksesta lähtee ekokulttuurinen teoria. Päivittäinen toiminta, jossa

lapsi on mukana kotona tai muissa toimintaympäristössään, on lapsen kehityksen kannalta merkityksellistä. (Määttä 2001, 79.)

Tutkimuksessani selvitän päivähoiton kasvatushenkilöstön kokemuksia omahoitajakäytännöstä, sen merkitystä varhaiskasvatukselle sekä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle ja hänen perheelleen ja omahoitajakäytännön vaikutusta toimintakäytäntöihin lapsen ja hänen perheensä kanssa. Päivähoidon perustehtävänä on tarjota lapselle laadukasta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen painopiste ei voi olla yksinomaan lapsi, sillä hän on kiinteä osa perhettä, minkä vuoksi varhaiskasvatustyötä tulee tehdä yhteistyössä vanhempien kanssa. Tutkimusaiheen valintaan vaikuttivat oma näkemykseni ja kokemukseni vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkityksestä varhaiskasvatukselle ja erityisesti päivähoiton kuntoutustyölle.

2 VARHAISKASVATUKSEN OMAHOITAJAKÄYTÄNTÖ

Omahoitajakäytännöllä luodaan päiväkodissa luottamuksellinen ja lapsen kasvua ja kehitystä tukeva suhde lapseen ja hänen perheeseensä. Yhtenäistä viitekehystä omahoitajuuteen ei ole olemassa. Viitekehystenä on lapsen, hänen perheensä, päiväkodin ja päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstön toimintakäytännöt. Omahoitajalla ajatellaan olevan paremmat mahdollisuudet vastata lapsen ja hänen perheensä yksilöllisiin tarpeisiin.

Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitoksen alaisuudessa toimiva Kehitys- ja persoonallisuuspsykologian, varhaiskasvatuksen ja koulukasvatuksen yhteistyö- ja kehittämissyksikön tutkimushankkeen niin kutsuttu Kengu-Ru-projekti toteutettiin vuosina 2005–2006 ja se oli alle 3-vuotiaiden lasten päivähoidon kehittämishanke. Siihen osallistuivat Espoon ja Vantaan päivähoito. Tutkimuksella selvitettiin työvälineitä päivähoidon kehittämiseen ja arjen päiväkotityöhön. Tutkimuksen keskeisenä kohteena oli omahoitajakäytäntö. Lähtökohtana olivat lapsen kehitystason mukaiset tarpeet. Omahoitaja vastasi ensisijaisesti lapsen ja perheen tutustumisesta hoitopaikkaan ja toimi oman ryhmänsä lasten kanssa mahdollisimman paljon. Omahoitaja kantoi päävastuun yhteistyöstä lasten vanhempien kanssa. Tutkimushankkeen raportti valmistuu syksyn 2008 aikana. (Kengu-Ru-projekti, 2006.)

Vaasassa toteutettiin vuosina 2004–2006 pienten lasten hyvinvointia tukeva hanke nimeltään Pikku-Saga. Sen tavoitteena oli varhaisen puuttumisen malli ja yhtenä työmuotona päiväkodissa otettiin käyttöön omahoitajuus. (Pienten lasten hyvinvointia tukeva projekti 2006, 2.) Yhdellä kasvatushenkilöllä oli vastuullaan 4–5 lasta, joiden omahoitajana hän toimi. Eräässä päiväkotiryhmässä omahoitajuus näkyi päivittäistoiminnoissa lasten kanssa: omahoitaja otti lapsen vastaan aina kun se työvuorojen puitteissa oli mahdollista ja perushoitotilanteissa toimi oman lapsiryhmänsä kanssa. Vanhempien kanssa käydyt päivittäiset keskustelut toteutettiin omahoitajan kanssa omien työvuorojen puitteissa. Muut vanhempien kanssa käydyt keskustelut hoiti lapsen oma-

hoitaja. Henkilöstö koki, että omahoitajuus selkeytti heidän työtään, lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen tehostui ja dokumentointi lapsen kasvun kansioihin selkeytyi. Omahoitajuuden kautta henkilöstön kokemus kasvatuskumppanuudesta vahvistui. (Erickson, I., Kaminen, M. & Sigfrids, A. 2006, 35–36.)

Omahoitajakäytäntöä on käsitelty tutkimukseen osallistuneen päiväkodin palvelualueella järjestetyssä sisäisessä koulutuksessa Omahoitajamalli päiväkotityössä. Koulutuksessa linjattiin ajatuksia omahoitajakäytännöstä lapsen, työntekijän ja päiväkodin näkökulmasta. Omahoitajan tehtävänä on huolehtia lapsen asioista päiväkodissa ja toimia linkkinä päiväkodin ja lapsen kodin välillä. Omahoitajana varhaiskasvattajan tärkein tehtävä on seurata lapsen toimintaa ja kehitystä, tehdä lapsesta havaintoja ja kirjata havainnot ylös. Varhaiskasvattaja täyttää omahoitajana selvitys päivähoidosta -lomakkeen lapsen neuvolakäynnille ja muut lapsen asioihin liittyvät lomakkeet. (Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008.)

Ryhmässä lapset saavat omahoitajan, eikä lasten lukumäärän tarvitse olla sama kaikilla varhaiskasvattajilla. Omahoitaja kertoo vanhemmille itse roolistaan lapsiryhmässä ja samalla vanhemmille korostetaan, että omahoitajakäytännöstä huolimatta kaikki ryhmän aikuiset hoitavat, kasvattavat ja opettavat kaikkia lapsia. Vanhemmille kerrotaan myös, että omahoitajan ollessa poissa kaikille ryhmän aikuisille voi kertoa lapsen asioista, ja ne välittyvät lapsen omahoitajalle. Omahoitajalta lapsen asiatiedot välittyvät muille ryhmän varhaiskasvattajille vain mikäli vanhemmat ovat antaneet luvan lapsen asioiden kertomisesta. Varhaiskasvattajan mahdollisen pitkän sairausloman aikana sovitaan tapauskohtaisesti omahoitajakäytännön menettelyistä. (Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008.)

Perusterveydenhuoltoon ja erityisesti lastenneuvolaan kohdistuvan kehittämishankkeen käynnistivät Sosiaali- ja terveysministeriö ja Stakes vuonna 1997. Kehittämishanke oli osa monikansallista tutkimus- ja kehittämishanketta. Suomessa valtakunnallisesta koordinaatiosta vuosina 1997–2002 vastasi Stakes, ja professori Tuula Tamminen Tampereen yliopistosta vastasi tutkimusosioista. Suomessa projekti tunnetaan monilla nimillä, joista tunnetuimmat ovat Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen perustason

työssä ja Vavu, joita käytetään myös loppuraportissa. (Hastrup, A., Toikka, S. & Solantaus T. 2005, 11–12.) Hankkeen peruskoulutuksen, koulutusmetodin sekä työnohjauksella saatavan työmenetelmän osoittautuessa hyvin toimiviksi toiminta laajentui perusterveydenhuollosta päivähoidon ja muun sosiaalitoimen sekä erikoissairaanhoidon puolelle. (Hastrup, A., Toikka, S. & Solantaus T. 2005, 31).

Varhaisen vuorovaikutuksen tarkoituksena on ehkäistä lapsen psyykkisiä häiriöitä perheen muuttuvissa tilanteissa. Omahoitajakäytännössä sovelletaan Vavun perusajatusta, perheen mahdollisimman kokonaisvaltaista mukaanottoa jo päivähoidon aloitusvaiheessa. Tavoitteena on sopia ensimmäinen vanhempainkeskustelu ennen hoidon alkamista. Ihanteellisinta olisi tehdä se lapsen kotona siten, että koko perhe olisi läsnä. Luottamuksellisen suhteen luomiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja korostetaan päivähoitoon tutustumisen tärkeyttä. Omahoitajalla on keskustelun tukena päivähoidon aloitushaastattelulomake, jota sovelletaan yksilöllisesti. Keskustelurunkonakin hyvin toimiva lomake turvaa luontevan etenemisen, ja suotavaa on, että kotikäynti rajataan yhteen tuntiin. (Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008.)

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen elämänpiirissä tapahtuvaa suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen suotuisaa kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsen vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu ja he valitsevat yhteiskunnan varhaiskasvatuspalveluista lapsen ja perheen kokonaistilanteeseen sopivimman päivähoitomuodon. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9.) Lapsen kasvun ja oppimisen edistämisen ohella vanhempien vanhemmuuden kohtaaminen ja perheiden selviytymisen tukeminen on noussut varhaiskasvatuksen haasteelliseksi tehtäväksi (Varhaiskasvatustyöryhmän muistio 1999).

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvinvoinnilla lapsella on hyvät kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset. Mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet varhaiskasvatuksessa edistävät lapsen hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa lapsi kokee kuuluvansa vertaisryhmään, ja hänen suhteitaan muihin lapsiin, hänen vanhempiinsa ja kasvattajiinsa vaalitaan. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 21–22.)

Kontekstuaalisen kasvun malli antaa viitekehyksen kasvatuksen analyysille, lapsen lähikasvuympäristön ja kasvatuksen laajempien yhteiskunnallisten yhteyksien tasolle (Hujala 1998, 21–22). Kasvua ja kasvuympäristöä ei voida tarkastella erillisinä. Kasvatusta ohjaavat teoriat ovat aiemmin kiinnittäneet huomiota joko lapseen tai ympäristöön. Ekologiset suuntaukset päätyivät käyttäytymistieteellisessä tutkimuksessa sellaiseen lähtökohtaan, että lasta tulee ymmärtää osana hänen omaa ympäristöään. (Hujala ym. 1998, 11.)

Lapsen välitön ympäristö, josta Bronfenbrenner käyttää nimitystä mikrosysteemi, muodostuu rooleista, henkilöiden välisistä suhteista ja toiminnoista. Lapsi on aktiivinen toimija toimintaympäristössään, ja lapsen tärkein kasvuympäristö on oma perhe. (Hujala ym. 1998, 15–16.)

Päivähoidon ammatillinen kasvatusyhteistyö vanhempien kanssa on lapsen kasvuympäristön välistä vuorovaikutusta. Bronfenbrenner käyttää siitä nimitystä mesosysteemi. Sen toimivuus on perheen ja päivähoidon kasvatuksen laadun keskeinen kulmakivi. (Hujala ym. 1998, 18.)

Lapsen ja hänen perheensä ensikontakti varhaiskasvattajiin on kaikkein tärkein hetki koko päivähoitosuhteessa. Tutustuttaessa uuteen päivähoitopaikkaan on lapsen osallisuus tärkeä, mutta yhtä tärkeää on vanhempien tutustuminen henkilökuntaan ja päivähoitopaikkaan. Lapsen aloittaessa päivähoidon hänen ei tarvitse unohtaa ikäväänsä vanhempia kohtaan, vaan siitä on hyvä keskustella ja katsella esimerkiksi vanhempien kuvia. Lapsen ja perheeseen syntynyt luottamuksellinen suhde turvaa koko lapsen

päivähoitoajan ja saa aikaan onnistuneen kouluun siirtymisen. (Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008.)

Eksosysteemi ei ole suorassa vaikutuksessa lapseen, vaan aikuiskontaktien kautta hän vaikuttaa siihen itse epäsuorasti. Päivähoidon toimintafilosofia perustuu aikuisten näkemykseen lapsesta, opetuksesta, kasvatuksesta, lasten tarpeista ja hoidosta, ja se vaikuttaa lapsen asemaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus muovaa lapsen arkea ja toimintamahdollisuuksia ja näiden kautta hänen kuvaa itsestään. (Hujala ym. 1998, 20.)

2.2 Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä

Laki lasten päivähoitosta (73/36) määrittää varhaiskasvatukselle keskeisen perustan. Lakia on sen voimassaoloaikana muutettu useaan kertaan vastaamaan tämän päivän yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Perheen subjektiivinen oikeus päivähoitopaikkaan tuli mahdolliseksi päivähoitolain muutoksen myötä vuoden 1996 alusta. Samalla se nosti esiin lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen. Päivähoito on kiinteä osa julkisia palveluita ja julkishallintoa. Kehittämissuuntaukset julkishallinnossa ovat kohdistuneet myös päivähoitoon. Kunnille on siirtynyt päätösvaltaa aikaisempaa enemmän. Ratkaisujen taustalla olevan arvopohjan vaihtelut ovat lisääntyneet, ja tämä on merkinnyt toiminnan erilaistumista päivähoiton kasvatuksellisessa ja sosiaalisessa tehtävässä. (Karila & Nummenmaa 2001, 14–15.)

Perusopetuslain asettama velvollisuus järjestää oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna kunnan alueella asuville lapsille esiopetusta jatkoi päivähoiton subjektiivisen oikeuden kanssa samaa suuntausta (Alasuutari 2003, 25–26). Lapsen esiopetusta säätelee perusopetuslaki. Mikäli esiopetusta järjestetään lasten päivähoitosta annetun lain tarkoittamassa päivähoitopaikassa, sovelletaan esiopetukseen lasten päivähoitosta annettuja lakeja ja asetuksia, jollei perusopetuslaissa tai asetuksessa toisin säädetä. (Perusopetuslaki 1998). Turun kaupungissa esiopetusta järjestetään enimmäkseen päivähoiton yhteydessä.

2.3 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja suunnitelmat

Päivähoidon sisällöllistä järjestämistä ohjataan valtakunnallisilla asiakirjoilla, joista keskeisin on Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen linjauksista. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2002:9). Periaatepäätöksen mukaisesti Stakes julkaisi varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista valtakunnallisesti ohjaavan Varhaiskasvatuksen perusteet (Vasu). Stakes on laatinut tämän asiakirjan yhteistyössä Sosiaali- ja terveysministeriön, Opetusministeriön ja Opetushallituksen, Kuntaliiton ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Asiakirja valmistui vuonna 2003 ja toinen tarkistettu painos ilmestyi vuonna 2005. (Varttua.stakes.fi 7.9.2008.)

Vasun tavoitteena on edistää koko maassa varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen perustana ovat Varhaiskasvatuksen perusteet riippumatta siitä, minkä hallintokunnan alaisena päivähoito kunnassa on. Vasun lähtökohtana ovat valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymät Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Ne sisältävät yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen periaatteet ja kehittämisen alueet. Valtakunnallisen Vasun tarkoituksena on toimia kunnallisten ja yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjana. (Varttua.stakes.fi 7.9.2008.)

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa otetaan huomioon kunnan lasta ja perhettä koskevat suunnitelmat, kunnan varhaiskasvatuslinjaukset ja esiopetussuunnitelmat. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään kunnassa tehtävät seudulliset, alueelliset ja yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä varhaiskasvatussuunnitelmien vahvistaminen ja tarkistaminen. (Varttua.stakes.fi 7.9.2008.)

2.3.1 Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Laadukas varhaiskasvatus edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Varhaiskasvatuksen linjausten mukaisesti verkostoyhteistyössä on tarvittaessa mukana koko laaja lasta ja perhettä palveleva verkosto. Turussa yhteistyötahoja ovat terveys-, sosiaali-, opetus- ja kulttuuritoimi sekä nuorisosiainkeskus, liikuntapalvelukeskus, seurakunnat ja kasvatustieteiden keskus ja lisäksi yksityiset palveluntuottajat, oppilaitokset, lastensuojelujärjestöt ja koulutusyksiköt. Yhteistyökäytännöistä ja periaatteista sovitaan yhteistyötahojen kanssa. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmissa kuvaillaan keskeiset yhteistyökumppanit, tavoitteet ja toteuttamistavat. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 9.)

2.3.2 Esiopetussuunnitelma

Perusopetuksen laaja opetussuunnitelmaan ja toteutukseen liittyvä uudistusprosessi tehtiin vuonna 2001. Vuotta ennen säädetyn perusopetuksen alkua jokaisella lapsella on oikeus osallistua vapaaehtoiseen ja maksuttomaan esiopetukseen. Perusopetuslaki ja sen perusteella annetut normit ja säädökset säätelevät esiopetusta. Lapset, joiden ei arvioida saavuttavan perusopetuksen tavoitteita yhdeksässä vuodessa, ovat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavalla lapsella on oikeus 5-vuotiaana osallistua maksuttomaan esiopetukseen. (Pihlaja & Viitala 2004, 115–116.) Turun kaupungin esiopetussuunnitelma pohjautuu Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Päiväkodin oma esiopetuksen opetussuunnitelma pohjautuu Turun esiopetussuunnitelmaan. (Turun kaupungin esiopetussuunnitelma 2001).

2.3.3 Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen perusteiden ja kuntakohtaisten osioiden pohjalta on päiväkodissa laadittu oma yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan suunnitelmaa täydentävä, ja siinä kuvataan palvelumuodon tarkemmat tavoitteet, erityispiirteet ja mahdolliset painotukset. Vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa tuetaan lapsen kasvua ja edistetään lapsen kasvamista tasapainoiseksi ja terveen itsetunnon omaavaksi yhteiskunnan jäseneksi.

Tutkimuskohteenani olevassa päiväkodissa toteutetaan varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen mallia. Yhteistyötä perheiden kanssa tehdään päämääränä lapsen turvallisuudentunteen lisääminen erityisesti päivähoidon aloitusvaiheessa. Vanhempien kasvatustyötä pyritään tukemaan ja jokaisen perheen yksilölliset tarpeet huomioidaan. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008.) Päiväkodin johtaja on vahvistanut kasvatushenkilöstön laatiman varhaiskasvatussuunnitelman ja vahvistaa suunnitelman päivitykset ja muutokset.

2.4 Varhaiskasvatuksen henkilöstö

Päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstö koostuu erilaisen koulutuksen saaneista henkilöistä, ja lapsiryhmän rakenne ja lasten lukumäärä määrittelevät varhaiskasvatushenkilöstön määrän. Asetus lasten päivähoidosta säättää päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä olevien henkilöiden määrästä ja ammatillisesta kelpoisuudesta suhteessa lasten lukumäärään päiväkodissa. (Asetus lasten päivähoidosta 1973). Päiväkodissa tavallimmat varhaiskasvatushenkilöstön nimikkeet ovat lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Kunnan on noudatettava kelpoisuusvaatimuksia päiväkodin kasvatushenkilöstöä valittaessa. Laki sosiaalihuollon kelpoisuusehdoista (2005/272) on asettanut lastentarhanopettajan tehtäviin kelpoisuusvaatimukseksi vähintään kasvatustieteen kandidaatin

tutkinnon, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot sen laajuisina, kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lastenhoitajan tehtävään kelpoisuusvaatimuksena on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu tehtävään soveltuvan kouluasteisen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammatillinen tutkinto. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005.) Lisäksi työnantaja on velvoitettu pyytämään nähtäväksi rikosrekisterilaissa (770/1993) tarkoitettu rikosrekisteriote. Sen tarkoituksena on edistää ja suojata alaikäisten koskemattomuutta ja turvallisuutta. (Laki lasten kanssa työskentelevien...2002.)

2.5 Yhteinen kasvatustehtävä

Laki lasten päivähoidosta on asettanut päivähoiton tehtäväksi perheen kasvatustyön tukemisen. (Laki lasten päivähoidosta 1973). Laissa puhutaan lapsen subjektiivisesta oikeudesta päivähoitopaikkaan, mutta kysymys on kuitenkin vanhempien tarpeesta (Sinkkonen 2001, 127). Lapsella on tarve tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi ja kasvatuskumppanuuden kautta yhteinen kasvatustehtävä mahdollistaa varhaiskasvattajien tietoisuuden lapsen lähtökohdista.

Varhaiskasvatuksen ymmärtäminen yhteiseksi kasvatustehtäväksi perheen ja päivähoiton välillä luo uudenlaisen palvelukulttuurin. Vanhemmat ja lapsen lähellä oleva varhaiskasvatusyhteisö jakavat avoimessa vuorovaikutuksessa tietojaan, osaamistaan, taitojaan, näkemyksiään ja ymmärrystään lapsen parhaaksi. Vanhemmilla on vastuu kotona ja perhepiirissä tapahtuvasta hoidosta ja kasvatuksesta ja varhaiskasvattajat vastaavat lapsen arjesta päiväkodissa. Lapsen hoitamisen, kasvattamisen ja opetuksen käytännöt ja ratkaisut siirtyvät suoraan tai epäsuorasti kasvuympäristöstä toiseen, sillä lapsi kantaa kehossaan, muistissaan, mielessään ja tunteissaan päivähoiton ja kodin kasvuympäristön todellisuuksia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20-21.)

2.5.1 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan varhaiskasvattajien ja vanhempien tietoista sitoutumista tavoitteenaan toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessin tukemisessa. Kasvatuskumppanuus ei muuta vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -vastuuta sekä oman lapsensa tuntemusta. Varhaiskasvattajien koulutuksessa saama ammatillinen tieto, osaaminen ja vastuu kasvatuskumppanuudesta antavat tasavertaisen yhteistyön edellytykset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 39.) Lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta on tärkeää muodostaa lapsen vanhempien ja varhaiskasvattajien kanssa lapselle tasapainoinen arki. Kasvatuskumppanuuden tärkein lähtökohta on lapsen tarpeiden huomioiminen. (Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008.)

Yhteiskunnassa lasten pahoinvoinnista on puhuttu paljon. Pahoinvointi näkyy riippuvuusongelmana, väkivaltaisuuksena ja eräänlaisena apatiana. Lapsen pahoinvointiin voidaan etsiä syytä vieraantumisen ja tunteesta, että lapsi ei kuulu kenellekään. (Sinkkonen 2001, 16.) Kasvatuskumppanuudella luodaan yhteistä polkua lapsen tunteille siitä, että hänestä välitetään.

Käsitteillä valtaistuminen (empowerment) ja kumppanuus (partnership) voidaan luonnehtia perhetyössä vanhempien asemaa (Määttä 2001,99). Varhaiskasvattajien tehtävänä on mahdollistaa edellytykset vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä tukea vanhemmuutta ja kodin kasvatustehtävää. Henkilöstön tulee toimia yhteistyössä lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa ja tiedottaa sekä ohjata perhettä tarvittaessa muiden palvelu- ja tukijärjestelmien piiriin. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen linjauksista 2002, 18.)

2.5.2 Kumppanuuden periaatteita

Lapsen asioiden vuoropuhelussa keskeistä on kuuntelu ja toisen kuunteleminen. Kuunteleminen onnistuu parhaiten luomalla turvallinen ja myönteinen ilmapiiri. Kuunteleminen vaatii myönteisten asioiden lisäksi erilaisten tunteiden kuten suuttumuksen, hämmennyksen ja ahdistuksen sietämistä. Vuoropuhelussa voidaan viestittää toiselle valmiutta pienin askelin kuulla asioita, vaikka asia ei olisi miellyttävä tai asiasta oltaisiin eri mieltä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) Kuuntelemisen kautta luodaan mahdollisuus oppia ymmärtämään, hyväksymään ja kunnioittamaan perheen kulttuuria. Kunnioitus lapsen perhettä kohtaan osoitetaan toimimalla ja puhumalla avoimesti ja rehellisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Kuulemisen ja kunnioittamisen kautta rakentuu luottamus. Siihen tarvitaan aikaa, yhteisiä tapaamisia ja vuoropuhelua. Arjessa tapahtuva päivittäinen vuoropuhelu lapsen asioista luo perustaa luottamukselle ja auttaa vanhempia ja varhaiskasvattajia havainnoimaan lapsen kasvua ja kehitystä. Vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen varhaiskasvatuksessa vahvistaa luottamuksen syntymistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Kasvatuskumppanuuden tasa-arvoinen osallistuminen lapsen asioihin tarvitsee dialogisuutta, joka on avain kuulemisessa. Isaacin mukaan taito ajatella, puhua ja toimia yhdessä on dialogisuutta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Suomalaista palvelujärjestelmää on arvosteltu siitä, että varsinkin erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen tuen tarpeen tunnistamisessa ja kuntoutuksen suunnittelussa vanhemmat jäävät helposti sivustakatsojiksi. Perhelähtöisten työtapojen kehittäminen vahvistaa vanhempien mukanaoloa ja heidän aktiivista rooliaan oman lapsensa asioiden suhteen. (Huhtanen 2004, 71–72.)

Vuorovaikutuksellisesta tukemisesta käytetään monia käsitteitä kuten tukiviestintä, dialogi, auttamistilanteen vuorovaikutus jne. Riippumatta siitä, mitä käsitettä käytetään, vuorovaikutuksellisen tukemisen tavoitteena on auttaa vanhempia tunnistamaan lapsensa tai hänen perheensä omia tarpeita, löytämään jo olemassa olevia voimavaroja,

auttamaan heitä arjen ongelmien ratkomisessa ja synnyttämään voimaantumisen kokemuksia. (Vilen, Leppämäki, & Ekström 2002, 23.)

2.5.3 Varhainen puuttuminen

Varhaisen puuttumisen käsitteellä tarkoitetaan lapsen asioihin tarttumista silloin, kun varhaiskasvattajassa herää huoli lapsesta. Varhaiskasvatuksessa huolen herättää lapsen kehitykseen, käyttäytymisen ja olemukseen liittyvä asia. Ohjauksella edistetään hyvinvointia, ja niiden avulla pyritään ennakoimaan niitä tekijöitä, jotka uhkaavat yksilön ja yhteisön elämänlaatua. Prevention eli ennaltaehkäisyyn tai ennakkoinnin päämääränä on interventio. Interventio tarkoittaa puuttumista, jonka keinoin tavoitteena on suojata, ehkäistä ja edistää yksilön tai yhteisön toimintakykyä. Varhaiskasvatuksessa puututaan varhaisen erityistuen tarpeeseen ja siihen liittyviin interventioihin. (Huhtanen 2004, 43–46.)

Päiväkodissa havaittu lapsen erityisen tuen tarve tiivistää varhaiskasvatushenkilöstön yhteistyötä vanhempien kanssa. Varhaiskasvattajat voivat konsultoida alueen kiertävää erityislastentarhanopettajaa ja tarvittaessa he kutsuvat koolle yhteistyöryhmän, joka koostuu vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön edustajan lisäksi tarvittavista erityisasantuntijoista. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008.)

2.5.4 Kiusaamisen estämisen suunnitelma

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan, miten kiusaamiseen puututaan ja miten sitä voidaan ehkäistä. Lapsen itsetuntemuksen vahvistamisen, ryhmän toivotun käyttäytymisen tukemisen ja kiusaamistilanteiden ratkaisun harjoittelemisen tavoitteena on kiusaamisen ennaltaehkäisy. Varhaiskasvattajien velvollisuus on puuttua kiusaamiseen, ja työyhteisön tulee sopia, milloin kiusaamisasioissa otetaan yhteyttä lasten huoltajiin. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 23.)

2.5.5 Syrjäytymisen ennaltaehkäisy

Turun kaupungin Varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu syrjäytymisen ennaltaehkäisystä. Varhaiskasvatushenkilöstöllä tulee olla herkyys ja taito havaita lapsen ongelmia oppimisessa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kasvatushenkilöstön vuorovaikutustaitojen osaamista tuetaan Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen -koulutuksella. Tarkoituksena on korostaa ammatillisia kuuntelemisen taitoja antamalla tilaa vanhemmille ja lapselle sekä välttämällä hätäisiä tulkintoja. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma s.22.)

2.5.6 Vastuu lapsen hyvinvoinnista

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava huoltajia ja vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Perheelle pyritään tarjoamaan apua riittävän varhain ja tarvittaessa lapsi ja perhe ohjataan lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä järjestämällä tarvittavia palveluita ja tukitoimia. Lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia edistetään ja turvataan ehkäisevällä lastensuojelulla. (Lastensuojelulaki 2007.)

Sosiaalihuollon palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia viipymättä ja salassapiitosäännösten estämättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollon vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää, että lapsen oma käyttäytyminen, lapsen hoidon ja huolenpidon tarve tai kehitystä vaarantavat olosuhteet edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 2007.)

3 LAPSEN KUNTOUTUS

Lapsen kuntoutuksen viitekehyksenä ja ajattelumallina toimii ICF-CY-luokitus. Lyhenne tulee sanoista International Classification of Functioning, Disability and Health-Children and Youth Version. Lasten ja nuorten versio ICF-CY-luokituksessa on käytetty lapsen kehitykseen ja hänen toimintakykyensä vaikuttavia tekijöitä. ICF-CY ohjeistaa toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden arvioinnissa ja edistämässä. Sen avulla luodaan yhteinen kieli eri toimintatahoille, koska kuntoutuksen ja lapsen tai perheen tarvitsemien tukitoimien suunnittelu ja järjestäminen tarvitsee analyttistä ja strukturoitua lähestymistapaa. (Koivikko & Sipari, 2006, 20-21.) Päivähoidossa on käytössä monia kuntoutukseen viittaavia ilmauksia kuten kuntouttava varhaiskasvatus, tuettu varhaiskasvatus, kasvatuksellinen kuntoutus ja varhainen kuntoutus. Erityispäivähoito on osa lapsen kokonaiskuntoutusta ja päävastuu on lasta tutkivalla ja hoitavalla taholla. Lapsen erityisen tuen tarve voi olla selvillä jo lapsen tullessa päivähoitoon. (Huhtanen 2004, 21.)

Salla Sipari kuvaa väitöskirjassaan päivähoiton kuntoutuksen helposti aiheuttamaa sekaannusta. Sosiaalisen kuntoutuksen käsite on moniulotteinen, sillä sosiaalitoimen palveluihin kuuluva päivähoito on sisällöllisesti osa kasvatuksellista kuntoutusta. Henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa ja yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä pidetään määräävinä tekijöinä, sillä Murron mukaan (ks. Murto 1997,88) kasvatuksellista kuntoutusta ei ole juurikaan määritelty. Kuntoutuksen eri alueet yhdistyvät lapsen ja perheen arjen toiminnassa. (Sipari 2008, 23–24.)

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutustoiminta päiväkodissa mahdollistuu parhaiten vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Lapsen kuntoutus on hänen kehityksensä, kasvunsa ja oppimisensa tukemista, ja sen suunnitteluun tarvitaan myös lapsen perhe.

3.1 Lapsen kuntoutus ekologisessa viitekehyksessä

Yksilön ja ympäristön vuorovaikutusta tutkivien ekologisten teorioiden mukaan lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Ekologisen ajattelun pohjalta vanhempien ja kasvatushenkilöstön yhteiseksi huolenaiheeksi muodostuu lapsen kasvu-, toiminta- ja oppimisympäristö. Päivähoidossa olevan lapsen kasvuympäristöä ovat koti, päiväkotiki ja muut lapsen toimintaympäristöt. Kasvatuksen alueella ekologisen ajattelun tunnettu edustaja on Urie Bronfenbrenner. Hän loi ekologisen teorian, jossa tarkastellaan neljällä tasolla lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta. Mikrosysteemiin kuuluu lapsen perheen lisäksi päivähoito. Kaikista niistä ympäristön välisistä suhteista, joissa lapsi on mukana, muodostuu mesosysteemi. Vanhempien työoloista ja yhteiskunnan tukijärjestelmistä rakentuu eksosysteemi. Poliittiset rakenteet ja talous eli makrosysteemi määrittävät, millaiset mahdollisuudet perheellä on saada heidän tarvitsemiin palveluita. (Määttä 2001,77.)

3.2 Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa

Vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen pohjalta käydään keskusteluja lapsen vanhempien kanssa lapsen mahdollisesta erityisen tuen tarpeesta. Huolen puheeksiotto voi syntyä tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa hänen terveyttään, kasvuaan tai kehitystään. Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tehostaminen ja lapsen fyysisen, psyykkisen ja kognitiivisen oppimisympäristön mukauttaminen hänelle sopivaksi ovat varhaiskasvatuksellisia tukitoimia. Varhaiskasvatuksen perusteissa on laaja-alaisempi näkemys lapsen tuen tarpeista, kuin mitä päivähoitolaki ja -asetus edellyttävät. (Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa, 2005.)

3.3 Kiertävä erityislastentarhanopettaja

Turun kaupungin päivähoito-osaston kuntoutustoiminnassa asiantuntijoina työskentelevät kiertävät erityislastentarhanopettajat (keltot). Päivähoidon jokaisella palvelualueella on oma kiertävä erityislastentarhanopettaja. He vastaavat päivähoidossa olevien lasten, heidän perheidensä ja varhaiskasvattajien tarpeisiin hoito-, kasvatusta- ja kuntoutusasioissa. Kiertävä erityislastentarhanopettaja osallistuu erityistä tukea tarvitsevien lasten päivähoitomuodon suunnitteluun ja järjestämiseen sekä kuntoutumisen seurantaan. Kelto toimii yhteistyössä sosiaalitoimen ja terveydenhuollon tutkivien tahojen ja kuntoutustahojen kanssa. (Erityistä tukea tarvitseva lapsi Turun päivähoidossa.)

Erityisryhmissä ja integroiduissa kuntoutusryhmissä varhaiskasvatushenkilöstöstä yksi on erityislastentarhanopettaja. Tästä syystä Turussa kiertävät erityislastentarhanopettajat antavat konsultaatioapua pääsääntöisesti vain tavanomaisiin lapsiryhmiin. Lapsen vanhempien kanssa keskustellaan aina ensin, ja tarvittaessa heiltä pyydetään lupa, ennen kuin kiertävä lastentarhanopettaja tulee kyseessä olevaa lasta havainnoimaan.

3.4 Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitseva lapsi

Erityispäivähoidosta puhutaan silloin, kun päivähoidossa oleva lapsi tarvitsee erityistä hoitoa ja kasvatusta kehityksensä tueksi. Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, sosiaalisen, tunne-elämän, tiedollisen tai taidollisen kehityksen osa-alueille eripituisia aikoja. (Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa s. 5.)

Turun kaupungissa erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalla lapsella tulee olla pääsääntöisesti alan erikoislääkärin tai muun asiantuntijan lausunto. Lausunnon antavia asiantuntijoita ovat lääkärit, terapeutit, psykologit ja sosiaalityöntekijät. Turussa muun asiantuntijan määräaikaisena lausuntona hyväksytään kiertävän erityislastentarhanopet-

tajan selvitys tai lausunto lapsen tilanteesta. (Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa s.8.)

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia voidaan tukea varhaiskasvatuksellisin tai rakenteellisin tukitoimin. Tukitoimien valmistelu tehdään yhteistyössä vanhempien, lasta tutkivien tahojen, muiden asiantuntijoiden ja päivähoiton henkilöstön kanssa. (Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa, 2005.)

3.4.1 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen varhaiskasvatus

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päivähoiton toiminta- ja kuntoutussuunnitelmassa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet. Kuntoutuksen ja muun tuen tarpeen määrittelevät asiantuntijat, ja se huomioidaan päiväkodin toiminnassa. Yksilöllisen ja tarvittaessa myös eriyttävän toiminnan avulla varhaiskasvatushenkilöstö tukee lapsen yksilöllistä tapaa toimia. Lapsen arkea havainnoidaan, ja se mahdollistaa varhaisen tunnistamisen lapsen kehityksen alueella ilmenevissä vaikeuksissa. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008.)

3.4.2 Erityistä tukea tarvitsevan lapsen esiopetus

Lapsen kasvua ja kehitystä esiopetusvuoden aikana tukee oppilashuoltotyöryhmä, joka toimii siltana esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä. Esiopetuksesta vastaava opettaja toimii esiopetusvuoden aikana erityistä tukea tarvitsevan lapsen yksilöllisen esiopetuksen ja suunnittelun tukena. Oppilashuoltotyöryhmään kuuluvat lapsen vanhemmat ja tarvittavat erityistyöntekijät. (Turun kaupungin esiopetussuunnitelma 2001.)

3.5 Turun erityispäivähoito

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päivähoiton tukitoimille on edellytyksenä asiantuntijoiden lausunto erityisen tuen tarpeesta. Palveluita voi saada kehityksen erityisvaikeuteen, liikuntavammaan, kuulovammaan, kehitysvammaan, laaja-alaiseen kehitysviiveeseen, monivammaisuuteen, autismiin tai autismityyppiseen vaikeuteen, sosioemotionaaliseen vaikeuteen sekä kielen- ja kommunikaatiokehityksen erityisvaikeuteen ym. Lapsen tuen tarpeesta riippuen palveluita voidaan tarjota erityisryhmässä, integroidussa kuntoutusryhmässä tai ruotsinkielisessä kuntoutusryhmässä. (Erityistä tukea tarvitseva lapsi Turun päivähoitossa.)

Lapsi voi saada mahdollisesti avustajan, ja palveluita voidaan tarjota myös niin sanotussa pienennetyssä 12 lapsen ryhmässä. Lapsi voi olla myös integroituna tavanomaiseen lapsiryhmään erilaisilla kertoimilla, jotka voivat vaihdella tuen tarpeen mukaan. Tarvittaessa kuntoutustoimintaan kuuluu myös erityis- ja kuntoutusryhmiin sijoittuvien lasten kuljetus. (Erityistä tukea tarvitseva lapsi Turun päivähoitossa.)

3.5.1 Päivähoidon toiminta- ja kuntoutussuunnitelma

Lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi laaditaan erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle päivähoiton kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan terveydenhuollon, koulutoimen ja sosiaalihuollon kanssa (Laki lasten päivähoitosta 1973). Turun kaupungin päivähoitossa kuntoutussuunnitelmasta käytetään nimityksiä Toiminta- ja kuntoutussuunnitelma, lapsen kasvun ja oppimisen suunnitelma. Opinnäytetyössäni käytän nimitystä päivähoiton toiminta- ja kuntoutussuunnitelma.

Päivähoitossa esiopetukseen osallistuvista lapsista osa on otettu tai siirretty perusopetuslain mukaiseen erityisopetukseen (Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa

kaupungissa 2004, 8). Perusopetuslaki edellyttää, että erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, josta käytetään lyhennettä HOJKS (Perusopetuslaki 1998).

Päivähoidon toiminta- ja kuntoutussuunnitelman tarkoituksena on ohjata lapsen kasvatusta, opetusta ja hoitoa lapsiryhmässä parhaalla mahdollisella tavalla ja siten edistää lapsen kasvua ja kehitystä. Suunnitelman laadinnasta vastaavat erityislastentarhanopettaja, lastentarhanopettaja, päiväkodin johtaja tai perhepäivähoidossa olevan lapsen perhepäivähoidonohjaaja. Suunnitelman muodolle tai ulkoasulle ei ole normeja, ja kunnan päivähoiton käyttämä toiminta- ja kuntoutussuunnitelma on paikallisesti kehitelty. (Huhtanen 2004, 21.)

Lapsen toiminta- ja kuntoutussuunnitelma päivähoitoa varten tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa. Suunnitelman tukena päiväkodissa on eri tahojen suunnitelmat ja vanhempien toiveiden mukaisesti suunnitelman laatimiseen otetaan mukaan muita asiantuntijoita, sillä esimerkiksi terapeuttien mukana olo on suotavaa. (Pihlaja 2004, 172 - 174.)

Luottamuksellisen suhteen luominen varhaiskasvattajien ja lapsen vanhempien kanssa mahdollistaa rakentavan yhteistyön lapsen hoidossa ja kuntoutuksessa. Päivähoidossa on omat erityispiirteensä, sillä pedagoginen suunnitelma on erilainen kuin lääkinnällinen suunnitelma, ja nämä seikat tulee huomioida toiminta- ja kuntoutussuunnitelman laatimisessa. Varhaiskasvattajien on huolehdittava siitä, että jokainen lapsen kanssa työskentelevä on tietoinen suunnitelman sisällöstä ja omasta osuudestaan sen toteuttamisessa. (Pihlaja 2004, 172–174.)

3.5.2 Varhaiskasvatus päiväkodin erityisryhmässä

Tutkimuskohteen päiväkodissa on erityisryhmä ja jokaiselle lapselle tehdään lain edellyttämä henkilökohtainen päivähoiton toiminta- ja kuntoutussuunnitelma. Suunnitelmassa huomioidaan lapsen kokonaistilanne, ja suunnittelu pohjautuu lasta tutkineiden

asiantuntijoiden lausuntoihin. Tällaisia asiantuntijoita ovat toiminta-, fysio- ja puheterapeutti sekä lääkäri ja psykologi. Yksilöllisen ohjelman lapsen motoristen taitojen tukemiseen laatii fysioterapeutti, ja varhaiskasvattajat toteuttavat ohjelmaa. Eri alojen asiantuntijat antavat lapsen kuntoutukseen konsultaatioapua. Päiväkodin arkeen kuuluvat tuokiot ja arkiset tilanteet sisältyvät luontevasti lapsen kuntoutukseen. (Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008.)

3.5.3 Perhelähtöinen kuntouttava arki

Päivähoidossa lapsi viettää kuntoutuksen kannalta arvokasta aikaa ja sen vuoksi lapsen perheen ja varhaiskasvattajien tulee saada riittävää opastusta lääkinnällisen ja pedagogisen kuntoutuksen päämäärien yhdistämisestä (von Wendt 2003, 401). Vanhempien tekemiä ratkaisuja tulee kunnioittaa, mutta myös kannustaa heitä osallistumaan kuntoutusprosessin kokonaisuuteen. Vanhemmilla on oikeus määritellä itse yhteistoimintaan osallistumisen laajuus omien mahdollisuuksien ja näkemystensä mukaisesti. (Koivikko & Sipari 2006, 106.)

Ratkaisut, joita perhe arkipäivässä tekee erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kanssa, ovat lapsen kasvun ja kehityksen kannalta olennaisempia kuin arjesta erillään olevat toiminnot ja terapiat, sillä vanhemmat ovat lapsensa asiantuntijoita siinä missä varhaiskasvattajat ja muutkin lapsen asiantuntijat (Määttä 2001, 54).

Elämänhallinta syntyy ja koostuu psykologi Risto Karttusen mukaan arjen yksinkertaisista asioista, tuntemalla oma tilansa, tietämällä tämänhetkinen elämäntilanne, osamalla ennakoida tulevat mahdollisuudet ja uhkat sekä tiedostamalla miten voi toimia. Perheen omaa elämää koskevan tiedon, ajattelun, toiminnan, ja päätöksenteon tulee olla perheen omissa käsissä ja käytettävissä. (Määttä 2001, 57.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tavoitteenani on selvittää kokemuksia omahoitajana toimimisesta yhdessä Turun kaupungin päiväkodissa. Opinnäytetyössäni tutkin, antaako omahoitajuus mahdollisuuden luottamuksellisen suhteen luomiselle ja korostuuko omahoitajuus lapsen kasvussa ja kehityksessä. Lisäksi tarkastelen työssäni sitä, antaako omahoitajakäytäntö mahdollisuuden entistä parempaan lapsen kasvun ja kehityksen havainnoimiseen sekä varhaiseen puuttumiseen ja tukemiseen, ja miten omahoitajuus on muuttanut toimintatapoja päivähoidossa. Yhden toimintakauden kokemusten tutkimisella selvitetään kokemuksia omahoitajuuden tarpeellisuudesta yhteistyömuotona. Omahoitajakäytännön on tarkoitus laajentua syksyllä palvelualueen muihin päiväkoteihin.

Tutkimusongelmat täsmentyivät kahteen laajempaan kysymykseen, joita täsmensin seuraavilla alakysymyksillä:

1. Mikä on omahoitajajärjestelmän merkitys varhaiskasvatuksessa, ja miten se on muuttanut toimintakäytäntöjä?
 - 1.1. Miten omahoitajajärjestelmä on muuttanut päiväkodin ja perheen luottamuksellisia suhteita?
 - 1.2. Millainen merkitys omahoitajajärjestelmällä on varhaisessa puuttumisessa?
 - 1.3. Onko omahoitajajärjestelmä muuttanut vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä?
2. Millainen merkitys omahoitajajärjestelmällä on erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle ja hänen perheelleen?

- 2.1 Missä määrin omahoitaja osallistuu erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päiväkodin kuntoutussuunnitelmien tekemiseen ja muuhun kuntoutusyh-teistyöhön?
- 2.2 Millä tavalla omahoitaja osallistuu päiväkodin kuntoutussuunnitelmassa suun-niteltuihin toteutuksiin?

5 TUTKIMUSAINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Keräsin tutkimusaineiston Turun kaupungin erään päiväkodin varhaiskasvatushenki-löstöltä. Kyselylomakkeen toimitin saatekirjeen kera päiväkodin varhaiskasvattajille, jotka olivat toimineet varhaiskasvatustehtävissä kyseisessä päiväkodissa toimintaku-della 2007–2008. Noudin suljetut kirjekuoret päiväkodista sovitusti viikon kuluttua, ja kolme vastauskirjettä tuli myöhemmin postitse kotiini.

5.1 Tutkimusmenetelmät ja aineistoanalyysi

Tutkimuksen aineiston keräsin survey-tutkimusmenetelmää käyttäen. Survey tarkoittaa sellaista kyselyä, jossa aineisto kerätään standardoidusti ja jossa kohdehenkilöt muo-dostavat otoksen tietyistä perusjoukosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 130, 174,188.) Kyselylomake jaettiin kaikille päiväkodin varhaiskasvattajille, jotka olivat työssä toimintakaudella 2008–2009 kyseessä olevassa päiväkodissa ja jotka olivat toi-mineet omahoitajina toimintakaudella 2007–2008. Näin ollen kyseessä on kokonais-tutkimus.

Kyselylomakkeessa oli yksitoista (11) kysymystä, joista osa oli yksittäisiä kysymyksiä ja yksi (1) kysymys oli kysymyssarjana. Lisäksi kyselylomake sisälsi monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä (liite 1).

Vastaukset syötin Tixel8-ohjelmaan, joka on luotu Excel-taulukkojärjestemään. Sen monipuolisia ominaisuuksia voidaan käyttää aineiston ja tulosten tallentamiseen, raportointiin sekä graafiseen esitykseen. Windows-pohjaiseen tekstinkäsittelyohjelmaan Tixel-kuvat on helposti siirrettävissä. (Manninen 2004, 93, 107.)

Analyysitavoista käyttöön valitaan se, joka tuo parhaiten vastauksen ongelmiin. Laadullisen aineiston eräs tavallinen analyysitapa on teemoittelu (Hirsjärvi ym. 2008, 219). Laadullisen tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavia ilmiöitä, ja sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda selkeä sanallinen kuvaus näistä ilmiöistä. Analyysin tarkoituksena on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon asiantietoa kadottamatta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 109.)

Avointen kysymysten vastaukset kirjasin kyselylomakkeista sanasta sanaan, minkä jälkeen jaottelin ne teemoihin tutkimusongelman kannalta mielekkäiksi kokonaisuuksiksi.

5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta puhutaan tutkimuksen validiudesta ja reliabiiliudesta. Validius liittyy mittauksen pätevyYTEEN ja siihen, mitaako mittari tai tutkimusmenetelmä sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Reliaabeliudella taas tarkoitetaan tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli usean eri mittaajan tulee päätyä samaan tulokseen. (Hirsjärvi ym. 2008, 226.)

Huolellisesti suunniteltu kyselytutkimuksen lomake nopeuttaa aineistonsiirtoa tallennettuun muotoon ja sen käsittelyä ja analysointia tietokoneella. Kyselylomakkeen

heikkoutena pidetään aineiston mahdollista pinnallisuutta sekä vaikeutta varmistua siitä, miten vakavasti, rehellisesti ja huolellisesti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Haasteena on myös se, miten onnistuneita vastausvaihtoehdot ovat vastaajien mielestä olleet. Myös väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida. (Hirsjärvi ym. 2008, 190.)

Esitetasin kyselylomakkeen samalla alalla työskentelevillä henkilöillä ennen varsinaista tutkimusta. Tässä vaiheessa tein kyselylomakkeeseen pieniä, mutta olennaisen tärkeitä muutoksia. Kyselytutkimukseeni tarvittavan tutkimuslupani anoin kaupungin päivähoito-osaston osastopäälliköltä (liite 2). Kyselyyn vastanneet pysyivät täysin nimettöminä ja saivat kyselylomakkeensa mukana kirjekuoren. Kyselylomakkeen mukana oli saatekirje (liite 3), jossa kerroin tutkimuksen tarkoituksen. Siinä oli myös yhteystietoni, jotta vastaajat tarvittaessa voisivat pyytää lisätietoja.

Tutkimusaineiston syötin vastaus kerrallaan Tixel8-ohjelmaan, ja tarkistin tulokset varmistaakseni kirjaamisen oikeellisuuden. Käsittelemällä aineistoa huolellisesti ja tarkistamalla kirjaamiset pyrin välttämään käsittelyvirheitä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

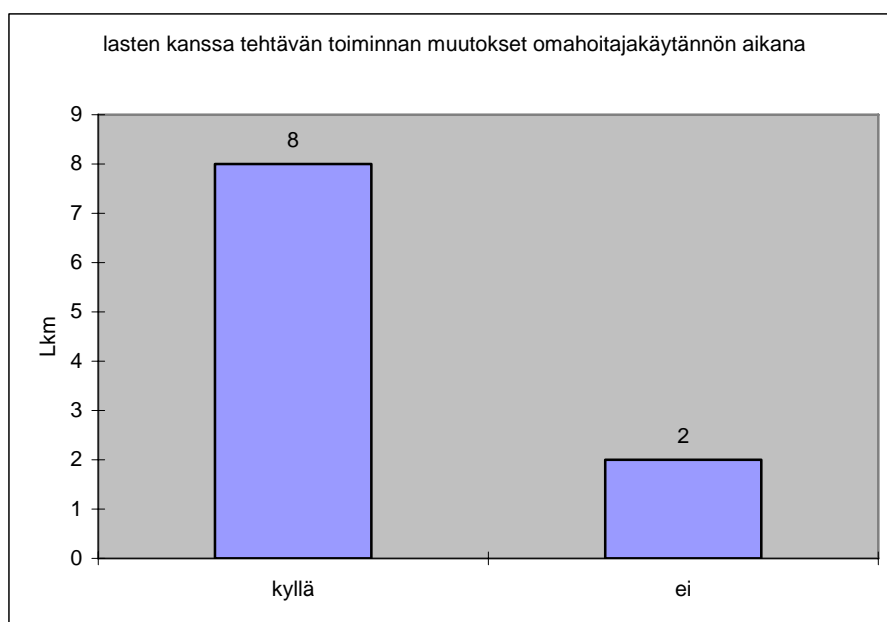
Kyselytutkimuksen vastausprosentti oli 91. Kyselytutkimukseen vastanneista varhaiskasvatushenkilöistä seitsemän toimii lastenhoitajana ja kolme toimii lastentarhanopettajana. Vastaajat olivat toimineet kasvatustehtävissä nykyisessä päiväkodissa keskimäärin 14 vuotta. Palvelualueella järjestettyyn omahoitajuutta koskevaan koulutukseen vastaajista oli osallistunut alle puolet.

Kyselylomakkeen vastauksia kuvaili tai kommentoi yhdeksän vastaajaa. Avoimiin kysymyksiin, joissa kysyttiin koulutus- ja kehittämistarpeita, vastasi yli puolet, kaksi

vastaajaa vastasi vain koulutustarpeita koskevaan kohtaan ja yksi vastaaja ei vastannut kyseisiin kohtiin lainkaan.

6.1 Lasten kanssa tehtävän toiminnan muutokset omahoitajakäytännössä

Vastaajista suurin osa koki toiminnan lasten kanssa muuttuneen omahoitajakäytännön myötä, mutta kahden vastaajan kokemus oli, että toimintaan ei ollut tullut muutoksia. Vastauksissaan omahoitajat kokivat voivansa entistä tiiviimmin havainnoida lapsen arjen toimintaa, leikkiä ja lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä kirjata ylös havainnointejaan lapsesta. Omahoitajan tavoitteena on toimia pienryhmissä lasten kanssa ja mahdollisuuksien mukaan olla mukana myös erilaisissa toimintatuokioissa. Havainnoinnin kautta voidaan myös tarjota lapselle yksilöllisesti hänen kehitystään tukevaa toimintaa. Tehtyjen havaintojen perusteella varhaiskasvattaja laatii vuosittaisen neuvolassa käynnin yhteyteen selvityksen päivähoidosta, jonka tarkoituksena on antaa mahdollisimman selkeä kuva lapsen kasvusta, kehityksestä, oppimisesta ja lapsen arjesta. (kuvio 1.)

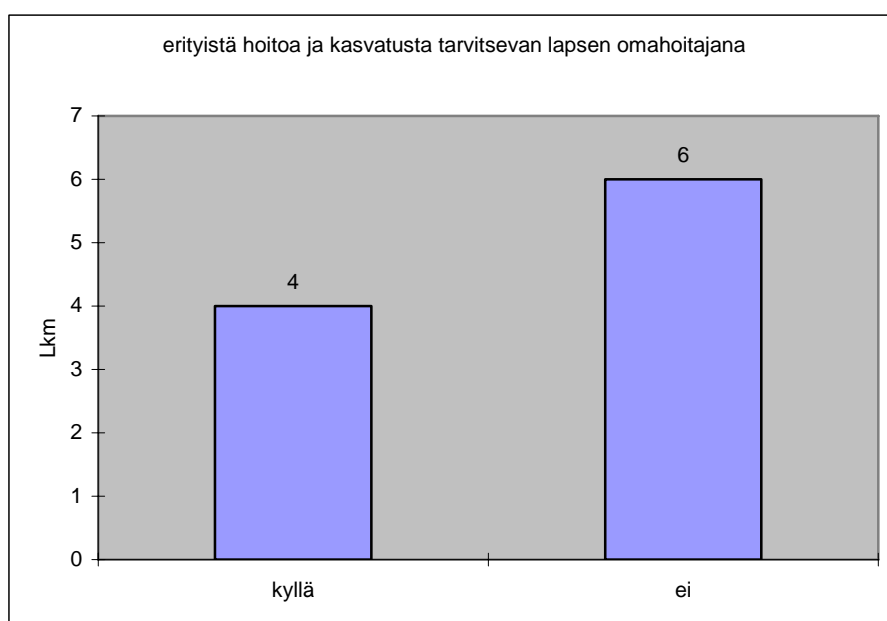

Kuvio 1. Lasten kanssa tehtävän toiminnan muutokset omahoitajakäytännön aikana

Avoimessa vastauksessa tuli esille, että ennen lapsen päivähoiton alkua omahoitajan tavoitteena on käydä kotikäynnillä lapsen kotona. Tätä käytäntöä sovellettiin uusien päivähoitoon ensikertaa tulevien lasten perheisiin. Kotikäyntien myötä tietoisuus lapsen arjesta lisääntyi ja vanhempien ja omahoitajien suhteet tulivat läheisemmiksi. Omahoitajan käynti lapsen kotona ennen päivähoiton aloittamista helpotti lapsen tuloa päiväkotiin, ja vanhempien luottamus lisääntyi omahoitajaan.

6.2 Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen omahoitaja

Alle puolet varhaiskasvattajista toimi erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten omahoitajana toimintakaudella 2007–2008. Kolme varhaiskasvattajaa oli osallistunut lapsen toiminta- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen ja lapsen päivähoiton kuntouttavan toiminnan suunnitteluun. Yksi omahoitaja ei ollut osallistunut lapsen toiminta- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen. Vastaajat, jotka olivat osallistuneet lapsen päivähoiton kuntoutuksen suunnitteluun, olivat myös ohjanneet erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten yksilö- tai pienryhmätoimintaa sekä osallistuneet muuhun lasta tai perhettä koskevaan kuntoutusyhteistyöhön. (kuvio 2.)

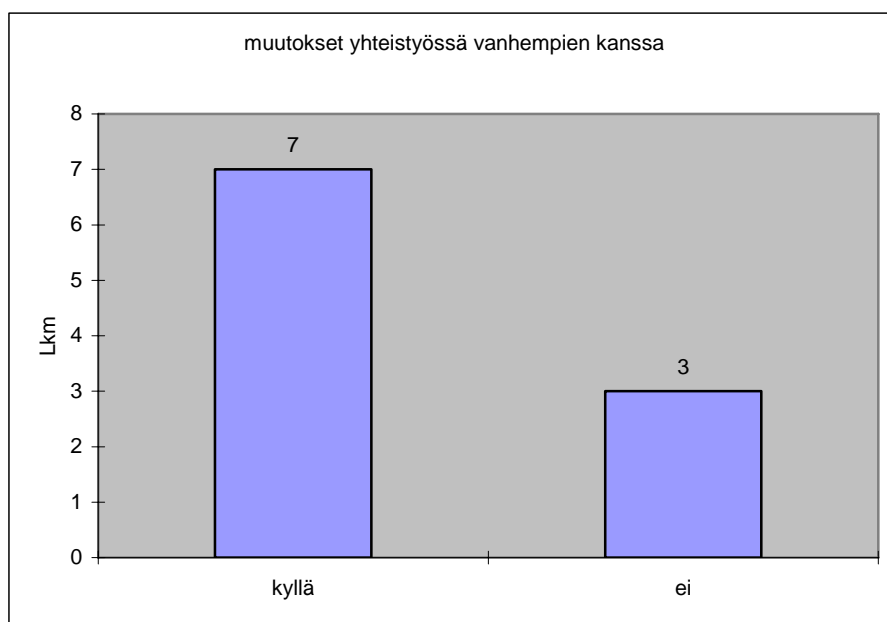

Kuvio 2. Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen omahoitajana

Kysymyksen avoimessa kohdassa vastaajat kommentoivat keskustelewansa ryhmän muun varhaiskasvatushenkilöstön, vanhempien ja päiväkodissa käyvän toimintaterapeutin kanssa. Vastauksessa kommentoitiin myös sitä, että lastentarhanopettaja tekee kuntoutussuunnitelman ja keskustelee muun henkilökunnan kanssa.

6.3 Yhteistyö vanhempien kanssa

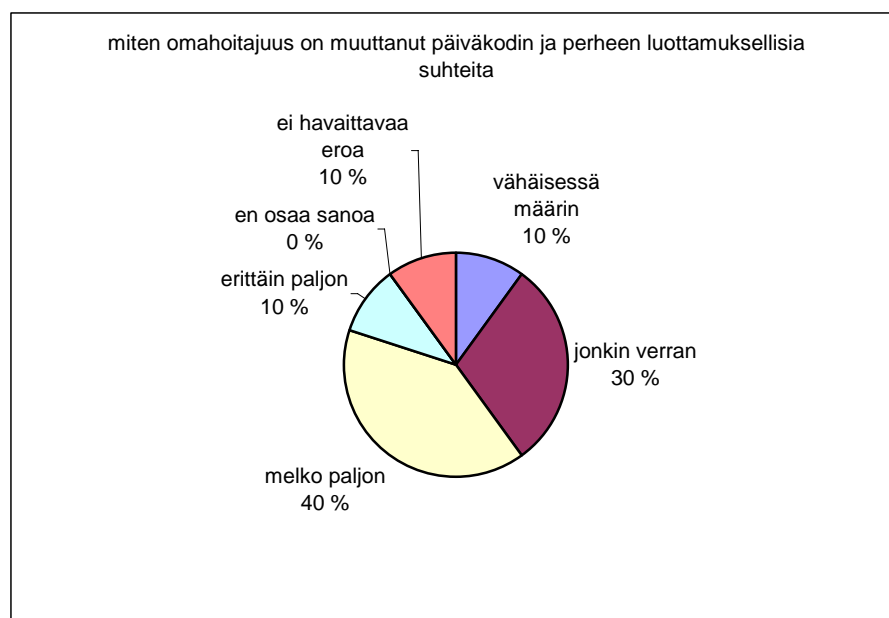
Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö oli omahoitajakäytännön myötä muuttunut seitsemän vastaajan mielestä ja kolme vastaajaa ei kokenut yhteistyössä tapahtuneen muutoksia. Omahoitajakäytännön vaikutuksesta vanhemmat olivat tulleet tutummiksi ja yhteistyö oli muuttunut avoimemmaksi ja luontevammaksi. Arjen tapaamisissa vanhemmat ensisijaisesti etsivät keskustelukumppanikseen lapsensa omahoitajan ja varhaiskasvattaja koki vaikeistakin asioista keskustelun vanhempien kanssa luontevammaksi. Tasavertaisuus kasvatuskumppaneina oli muuttanut tietoisuutta lapsen ja perheen arjesta. Vastaajien mukaan vanhemmat olivat kokeneet positiiviseksi, että päiväkodissa on henkilö, joka tiedostaa kokonaisvaltaisesti heidän lapsensa kasvun ja kehityksen. (kuvio 3.)

Kuvio 3. Muutokset yhteistyössä vanhempien kanssa

6.4 Perheen ja varhaiskasvattajien luottamukselliset suhteet

Puolet vastaajista ilmoitti omahoitajakäytännön lisännen luottamuksellisuutta perheen ja päiväkodin välisissä suhteissa melko tai erittäin paljon ja lähes puolet vastaajista mainitsi luottamuksellisten suhteiden lisääntyneen jonkin verran tai vähän. Yksi ei kokenut havaittavaa eroa. (kuvio 4.)

Kuvio 4. Miten omahoitajuus on muuttanut päiväkodin ja perheen luottamuksellisia suhteita

6.5 Huolen puheeksi ottaminen

Lapsen tai lapsen perheessä olevan huolen havaittuaan lähes kaikki vastasivat keskustelewansa ensin ryhmän muiden varhaiskasvattajien kanssa ja käyvänsä sen jälkeen omahoitajana keskustelija vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa luotu luottamuksellisuus on edesauttanut keskustelujen syntymistä lasta ja perhettä koskevistä vähem-

män helppoista puheenaiheista. Vanhempien kanssa käytävästä keskustelusta huolehtii yleensä omahoitaja. Toimintakaudella 2007–2008 ei kaikille omahoitajille ollut tullut tilanteita, joissa huolen puheeksi ottamista olisi tarvinnut. Ennen omahoitajakäytäntöäkin varhaiskasvattaja keskusteli ryhmän aikuisten kanssa havaitsemistaan huolenaiheista, ja varhaiskasvattajat sopivat, kuka asian ottaa puheeksi. Vastaajien kommentteja:

Tuntuu, että vanhemmista on myös tämän myötä tullut vastaanottavampia ja myös heidän on helpompi tulla keskustelemaan vaikeista asioista.

Jo ennen omahoitajakäytäntöä on keskusteltu ensin ryhmän muiden varhaiskasvattajien kanssa ns. ongelmatilanteista, sekä sopineet kuka asiasta keskustelee vanhempien kanssa.

6.6 Perheen ohjaaminen tuki- ja palvelujärjestelmiin

Varhaiskasvattajien työhön kuuluva perheiden ohjaus tarvittaessa muiden tuki- ja palvelujärjestelmien piiriin yli puolet vastasi voivansa ohjata perhettä ja kolme vastasi kieltävästi. Kommentoinneissa tuki- ja palvelujärjestelmistä mainittiin erityisneuvola, perheneuvola, puheterapia ja lastenlääkäri. Suurin osa vastaajista ei ole toimintakauden 2007–2008 aikana ollut tilanteessa, jossa olisi tarvinnut ohjata perhettä tuki- tai palvelujärjestelmien piiriin. Suora lainaus vastauksista:

En ole joutunut ohjaamaan perhettä muiden tuki- ja palvelujärjestelmien piiriin, mutta koen kykeneväni siihen tarvittaessa

6.7 Varhaiskasvattajien koulutus- ja kehittämistarpeet omahoitajakäytännössä

Varhaiskasvatushenkilöstöstä lähes kaikki vastasivat kyselyn koulutus- ja kehittämistarpeisiin, yhdessä kyselyssä ei ollut kommenttia kumpaankaan avoimeen kysymykseen. Vavu-koulutuksen tarpeellisuus nousi esille monissa vastauksissa. Uusi toiminnan muoto on saanut omahoitajan pohtimaan koulutuksen lisäämistä kasvatusasioissa, sillä toisinaan varhaiskasvattaja tuntee riittämättömyyttä vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa. Päiväkodin vavu-koulutuksen käyneet varhaiskasvattajat ovat jakanee arvokasta tietoa muille varhaiskasvattajille. Kyseiseen koulutukseen vastaajista osa ilmaisi kiinnostuksensa. Vastaajien ajatuksia koulutustarpeisiin:

Vavu koulutus olisi varmasti hyvä, vaikka hoitaisikin muita, kuin ihan pieniä lapsia, koska kaikkien omahoitolasten kotiin tehdään alkuhaastattelu – kotikäynti ennen hoitosuhteen alkamista.

Olisi tarpeellista saada koulutusta, ennen omahoitaja systeemin alkamista.

Omahoitajat odottivat saavansa kannustusta, vertaistukea ja materiaalia uudenlaiseen käytäntöön. Toiminnan jatkuessa tulee enemmän esille asioita, joista on hyvä saada lisäkoulutusta, yhden vuoden kokemuksella koulutustarpeita on vielä ennen aikaista eritellä. Jatkossa tulee kehittämistarpeita, jotka ilmaantuvat kokemusten lisääntymisen myötä.

Henkilökunnan vaihtuvuuden koettiin vaikeuttavan pitkäkestoista suhdetta omahoitajana toimimiselle. Osa vastaajista ilmoitti nykyisen käytännön toimivan hyvin ja käytännön tuntuvan hyvältä. Varhaiskasvattajissa ajatuksia herätti ryhmän muiden lasten tilanne. Saavatko he vastaisuudessa tarpeeksi tietoa toisen omahoitajan lapsista ja riittääkö aika koko ryhmän kanssa toimimiseen. Omahoitajakäytännön säännöistä ja periaatteista vastaaja kaipasi enemmän yhteistä sopimista. Vastaajien kommentteja:

Kaikille vavu-koulutus. Se olisi hyvä sisällyttää opettajien ja lastenhoitajien koulutukseen. Esikouluryhmissä asiaa pitäisi kehittää!

Näin on minusta hyvää. Ei liikaa omien lasten kanssa oloa, ettei enää tiedä muun ryhmän lapsista mitään.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää päiväkodin omahoitajakäytännön merkitystä varhaiskasvattajien kokemana. Tutkimukseni mukaan lapsen kanssa toiminta on muuttunut yksilöllisempään suuntaan, sillä omahoitaja on ajoittain pienryhmätoiminnoissa oman pienen lapsiryhmänsä kanssa. Se auttaa entistä herkemmin havainnoimaan lapsen elämän arjessa tapahtuvia muutoksia, ja omahoitaja voi tarjota lapselle yksilöllisempää aikaa. Lisäksi hänellä on mahdollisuus entistä aidommin kuunnella lapsen asioita.

Lapsen havainnointi pienryhmässä tai yksilötoiminnassa lisää varhaiskasvattajan mahdollisuutta kirjata entistä yksilöllisemmin arjen havainnointia, ja kirjaamisen kautta tieto lapsen kehityksestä, kasvusta, oppimisesta ja arjen sujumisesta siirtyy kaikille ryhmän varhaiskasvattajille. Toiminnan suunnitteluun saadaan mukaan entistä tavoitteellisempi ja yksilöllisempi toiminta, joka tukee lapsen kokonaiskehitystä. Tutkimukseni mukaan toiminta lasten kanssa on muuttunut yksilöllisempään suuntaan pienryhmätoiminnan myötä.

Omahoitajakäytäntö on lisännyt varhaiskasvattajien ja lapsen perheen välistä luottamuksellisuutta ja yhteistyön luontevuutta. Vanhempien kokemukset olivat olleet vastaajien mukaan positiiviset, sillä tasavertainen kasvatuskumppanuus tuo vanhemmille tunteen, että päiväkodissa on varhaiskasvattaja, joka tietää lapsen nykytilanteen, ja kaikilla on samat päämäärät lapsen hyvinvoinnille. Kiinnostavana jatkotutkimuksena voisi selvittää sitä, miten vanhemmat itse ovat asian kokeneet. Avoimien kysymysten

vastauksien mukaan tieto lapsen arjen kokonaistilanteesta selkeytyi uudella tavalla omahoitajien kotikäyntien myötä. Kotikäynti ennen päivähoiton alkua oli omiaan luomassa tasavertaista ja luottamuksellista kasvatuskumppanuutta.

Uuden käytännön myötä Selvitys päivähoidosta -lomakkeen kirjoittaa lapsen toimintaa läheltä seuraava omahoitaja. Vanhempien viedessä selvityksen lastenneuvolaan käynnin yhteydessä terveydenhoitajalle yhdistyy päivähoiton ja terveydenhoitajan kokonaistietämys lapsen nykytilanteesta. Lastenhoitajien osallistuminen näiden selvitysten kirjoittamiseen on lisännyt heidän kirjallisia tehtäviään. Ryhmävuorokautta on jaettu kaikkien varhaiskasvattajien kesken.

Mahdollisen huolen ilmaannuttua keskustelun aloittaminen vanhempien kanssa on luontevampaa, kun luottamus on ensin ansaittu. Ennen vanhempien kanssa käytävää keskustelua omahoitaja käy keskustelua ryhmän muiden varhaiskasvattajien kanssa. Näin selkeytetään päivähoiton kokonaisnäkemystä huolesta.

Lasten vanhemmat ovat tulleet tutummiksi omahoitajakäytännön myötä. Yhteistyöhön on tullut avoimuutta ja vaikeistakin asioista on luontevampaa kertoa henkilölle, joka tuntee lapsen ja perheen arjen. Vastaajat ilmaisivat myös vanhempien kokeneen myönteisenä sen, että päiväkodissa on varhaiskasvattaja, joka tietää heidän lapsensa kokonaistilanteen. Arjen tilanteissa tasavertainen kasvatuskumppanuus näkyy vanhempien etsiessä ensisijaisesti lapsensa omahoitajaa keskustelukumppaniksi.

Eritystä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päivähoiton toiminta- ja kuntoutussuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen perheen kanssa. Näissä moniammatillisissa keskusteluissa on mukana omahoitaja. Lähes kaikki vastanneet omahoitajat osallistuvat myös lapsen päivähoiton kuntouttavan toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen sekä lapsen kanssa yksilö- ja pienryhmätoimintaan. Omahoitajat osallistuvat lasta ja perhettä koskevaan kuntoutusyhteistyöhön. Varhaiskasvattajat keskustelevat muun muassa toimintaterapeutin kanssa, jolloin luontevasti yhdistyvät yhteiset päämäärät lapsen kuntoutuksessa.

8 POHDINTA

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, työelämän kasvavat haasteet ja perheiden sosiaalisten tukiverkoston vaihtelut muuttavat myös lapsen arkea. Lapsi on kiinteä osa perhettään ja muutokset perheen sisällä ovat merkityksellisiä myös lapsen arjen toiminnassa. Nämä ja monet muut tekijät lisäävät tarvetta kiinteämpään yhteistyöhön lapsen perheen kanssa. Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta on merkittävää, että lapselle tärkeät aikuiset löytävät tutustumalla ja keskustelemalla samansuuntaiset lähestymistavat lasta koskeviin asioihin.

Päiväkodissa, jossa toteutin kyselytutkimuksen, on yhteisesti sovittu reunaehtoja, joiden mukaan toimitaan. Toimintakaudella 2007–2008 omahoitajat kävivät pienten lasten luona kotikäynneillä ja toimintakaudella 2008–2009 kotikäynnit tullessaan ulottamaan kaikenikäisten lasten perheisiin.

Opinnäytetyötä aloittaessani ja kyselylomaketta laatiessani käytin käsitettä omahoitajajärjestelmä, jonka muutin opinnäytetyötä kirjoittaessani omahoitajakäytännöksi, sillä tutkijana koin, että se kuvaa paremmin lasten ja perheiden kanssa tapahtuvaa toimintaa. Tutkimukseni edetessä sain tietää, että eräessä kunnassa nimivaihto-ehtona omahoitajalle on lähiaikainen. Jatkossa olisi syytä toiminnan kehittämisen lisäksi käydä keskusteluja erilaisista termeistä, jotka selkeyttäisivät toimintaa ja poistaisivat mahdollisia ennakoasetelmia.

Huolen puheeksi ottamista koskevaan kysymykseen olisi ehkä ollut tarpeellista selvittää kysymys huolenaiheiden kiireellisyydestä johtuvasta käytännöstä. Tutkimuskohteeni päiväkodissa ei tiettävästi ole ollut nopeaan toimintaan johtanutta huolen puheeksi ottamista, mutta toimintamalli on todennäköisesti kaikkien varhaiskasvattajien tiedossa. Huolen puheeksi ottaminen saattaa olla hyvin tunnepitoinen asia ja työyhteisön tuki on aina tarpeen. Hyvä kirjoittamaton yleissääntö siitä, milloin huolen puheeksi ottaminen on ajankohtaista, on varhaiskasvattajalla herännyt ajatus huolesta.

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyö ja lasten kanssa tehtävä toiminnan kohdalla jäin tutkijana pohtimaan niiden vastauksia, jotka eivät omahoitajakäytännön myötä kokee neet tapahtuneen muutoksia käytännöissä. Vastaajat ovat voineet jo ennen omahoitajuuttakin toimia lasten ja vanhempien kanssa nykyisen käytännön mukaisesti

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman, päivähoidon toiminta- ja kuntoutussuunnitelman laatimisen tai tarkistamisen sekä esiopetussuunnitelman laatimisen lisäksi tavanomaisien vanhempien ja varhaiskasvattajien välisten keskustelujen tulee olla tasavertaisia, toinen toisiaan kunnioittavia ja kasvatuskumppanuuteen tähtäviä. Luottamuksellisuus on erittäin tärkeää keskusteluissa, jotka liittyvät lapsen hyvinvointia koskevien yhteisten päämäärien saavuttamiseen. Lapsen havainnoinnilla on suuri merkitys, sillä kirjattujen havaintojen perusteella voidaan suunnitella päivähoidon arkea lapsen kuntoutusta kohdentavaksi toiminnaksi.

Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää melko luotettavina korkean vastausprosentin vuoksi. Avoimien vastausten aineistolähtöisen analyysin pyrin kirjoittamaan huolellisesti vastaajien näkemykset julki tuoden, niin että yksittäinen vastaaja ei ole tunnistettavissa. Tutkimuksen aikana pohdin vaikuttaako mahdollisesti vastaajien työssäolo- vuodet suhtautumiseen omahoitajakäytäntöön. Tutkimus ei antanut varmaa tulosta ja tuloksen analyysissä olisi ollut omia tulkintojani.

Lapsi tarvitsee emotionaalisesti turvallisen kasvuympäristön ja omahoitajakäytännön avulla kyetään tarjoamaan lapselle tärkeä aikuissuhde päivähoidon aikana. Omahoitajan ja vanhempien tiivis yhteistyö mahdollistaa perhelähtöisen toiminnan lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Vanhemmat voivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen tasavertaisina kasvatuskumppaneina ja lapsen arki päivähoidossa ei jää vanhemmille irralliseksi eikä tuntemattomaksi alueeksi. Omahoitajan työssä tunnetason työskentely on tärkeää ja hänen tehtävänä on lapsen ja perheen kiintymyssuhteen kannattelu päivähoidon aikana.

LÄHTEET

Alasuutari, M. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. 2003. Helsinki. Gaudeamus Kirja Oy.

Asetus lasten päivähoidosta 1973/239.

Erickson, I., Kaminen, M., Sigfrids, A. Pienten lasten hyvinvointia tukeva projektin loppuraportti. 2006. Pikku-Saga. Vaasa. [Viitattu 10.9.2008]
Saataavissa: http://www.vaasa.fi/WebRoot/380444/Vaasa2005_default.aspx?id=466233.

Erityispäivähoito Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa. 2005. Lasten päivähoidon Kuusikko-työryhmä ja erityispäivähoitoa selvittänyt asiantuntijatyöryhmät. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. Helsinki. Edita Oy.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi Turun päivähoitossa. [Viitattu 10.8.2008, 27.10.2008]
Saataavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentId=33975&nodeId=9816>.

Hastrup, A., Toikka, S., Solantaus, T. Ennalta ehkäisevä mielenterveystyö perustason työssä. Vavu-hankkeen loppuraportti. Stakes Aiheita 8/2005. [Viitattu 27.10.2008]
Saataavissa: <https://groups.stakes.fi/NR/ronlyres/CED9EAB7-DA23-44A2-A151-F1C75D2BCB48/0/vavu.pdf>.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Hujala, E., Puroila, E-M., Parrila-Haapakoski, S., Nivala, V. 1998. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä. Gummerus.

Karila, K., Nummenmaa, A, R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotii. Helsinki. WS Bookwell Oy.

Kaskela, M., Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Oppaita 63. Vaajakoski Gummerus Kirjapaino Oy.

Keng-Ru-projekti, 2006. Projektinjohtaja Liisa Keltikangas-Järvinen [Viitattu 10.6.2008] Saataavissa: http://www.helsinki.fi/sokla/ecee/ecee_kengu_ru.htm.

Koivikko, M., Sipari, S. 2006. Lapsen hyvä kuntoutus. Valkeakoski. Koskiprint.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi. 2002/504.

Laki lasten päivähoidosta 1973/36.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272.
Lastensuojelulaki 2007/417.

Perusopetuslaki 1998/ 628.

Pihlaja, P. Yksilöllinen suunnitelma lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Teoksessa Eri-tyiskasvatus varhaislapsuudessa. Pihlaja, P., Viitala, R. 2004. Juva.WS Bookwell Oy.

Manninen, P. 2004. Johdatus tilastolliseen data-analyysiin. Sovellus- ja atk –keskeinen näkökulma. Tampere. Juvenes Print. Tampereen yliopistopaino Oy.

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana. Eri-tyiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Sinkkonen, J. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Sipari, S.2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 342.Jyväskylällä. Jyväskylä University Printing House.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Turun kaupungin esiopetussuunnitelma. 2001. [Viitattu 31.10.2008]
Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentId=33593&nodeId=9410>.

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2005. [Viitattu 8.9.2008]
Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=9403&uielementsiz=3>.

Varhaiskasvatustyöryhmän muistio. 1999:4. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Valtioneuvoston kuntoutusselonteko. Julkaisu 6/2002. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2002:9 Helsinki. Edita Prima Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Varttua. [Viitattu 7.9.2008] Saatavissa:
http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/Vasu/vasu_asiakirja.htm.

von Wendt, L. 2003. Lastenneurologinen kuntoutus. Teoksessa Kuntoutus. Kallanranta, T., Rissanen, P., Vilkkumaa, I. (toim.) Kuntoutus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilen, M., Leppämäki, P., Ekström, L. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva. WS Bookwell Oy.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Palvelualueen omahoitajakoulutus 11.3.2008. Turku.

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2008–2009. Turku.

1. Missä työtehtävässä toimit toimintakaudella 2007–2008? Rastita työtehtäväsi.

lastentarhanopettajana _____
lastenhoitajana _____
avustajana _____
muu, missä työtehtävässä _____

2. Mistä alkaen olet toiminut kasvatustehtävissä nykyisessä päiväkodissa? vuodesta ___

3. Oletko osallistunut koulutukseen, jossa on käsitelty omahoitajuutta? Rastita vastauksesi.

kyllä _____
en _____

4. Onko lasten kanssa tehtävä toiminta muuttunut omahoitajajärjestelmän myötä? Rastita vastauksesi.

kyllä _____
ei _____

Kuvaile muuttuneita toimintoja

5. Miten omahoitajuus on mielestäsi muuttanut päiväkodin ja perheen luottamuksellisia suhteita? Ympyröi vastauksesi.

- 1 luottamuksellisuus on vähäisessä määrin lisääntynyt
- 2 luottamuksellisuus on lisääntynyt jonkin verran
- 3 luottamuksellisuus on lisääntynyt melko paljon
- 4 luottamuksellisuus on lisääntynyt erittäin paljon
- 5 luottamuksellisuuden lisääntymisestä en osaa sanoa
- 6 luottamuksellisuudessa ei ole ollut havaittavaa eroa

6. Onko vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö muuttunut omahoitajajärjestelmän myötä? Rastita vastauksesi.

kyllä _____

ei _____

Kuvaile muuttunutta yhteistyötä

7. Mikäli lapsessa tai perheessä on havaittu tavanomaista enemmän huolen aiheita, otatko sinä omahoitajana asian puheeksi vanhempien kanssa? Ympyröi vastauksesi.

1	kyllä, mutta keskustelemme ensin ryhmän henkilökunnan kanssa
2	kyllä, sen jälkeen kerron ryhmän henkilökunnalle
3	en, kerron ryhmän henkilökunnalle ja pyydän toisen henkilön ottamaan asia puheeksi.
4	en, olen jäänyt seuraamaan tilannetta
5	en, koska vaikeista asioista ei ole helppo puhua
6	en, koska sellaista tilannetta ei ole omahoitajana vielä tullut esille

Voit kommentoida vastaustasi tarvittaessa

8. Olitko toimintakaudella 2007 - 2008 omahoitajana erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevalle lapselle, jolla on lausunto tai diagnoosi? Rastita vastauksesi.

kyllä	_____
en	_____

Mikäli vastasit 8. kysymykseen kyllä, jatka vastaamista a, b, c ja d kohtiin. Mikäli vastasit kieltävästi siirry kohtaan 9.

a) Osallistuitko lapsen kuntoutus- ja hoitosuunnitelman laatimiseen?

kyllä _____

en _____

b) Osallistuitko lapsen päivähoidon kuntouttavan toiminnan suunnitteluun?

kyllä _____

En _____

c) Ohjasitko lapsen yksilö- tai pienryhmätoimintaa?

kyllä _____

En _____

d) Osallistuitko muuhun lasta ja perhettä koskevaan kuntoutusyhteistyöhön?

kyllä _____

en _____

Kommentoi edellisen kysymyksen vastauksiasi tähän:

9. Koetko voitavasi ohjata perhettä muiden tuki- ja palvelujärjestelmien piiriin? Rastita vastauksesi.

kyllä _____

en _____

Mikäli vastasit kyllä, kerro mihin palveluihin olet ohjannut perhettä?

10. Millaisia koulutustarpeita omahoitaja kokemuksesi on sinussa herättänyt?

11. Millä tavalla muuttaisit tai kehittäisit omahoitajuusjärjestelmää?

Voit tarvittaessa jatkaa vastaamista kyselyn kääntöpuolelle.

Kiitos Sinulle!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmassa ja valmistun kuntoutuksenohjaajaksi (amk). Opintoihini liittyen teen opinnäytetyön ja vastaavina opettajina toimivat Sirpa Saaristo ja Merja Sallinen.

Opinnäytetyössäni tutkin omahoitajajärjestelmän merkitystä lapsen varhaisessa tukemisessa, tuen tarpeen havainnoinnissa ja vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä omahoitajien kokemana. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää xxxxxxxxxxxxxxxx päiväkodin kasvatushenkilöstön kokemuksia omahoitajajärjestelmästä toimintakaudelta 2007–2008.

Tutkimuksen suoritan kyselytutkimuksena. Toimitan kyselylomakkeet xxxxxxxxxxxxxxxx päiväkodin kasvatushenkilöstölle, jotka ovat olleet työssä toimintakaudella 2007–2008 ja ovat toimineet omahoitajina. Olen keskustellut opinnäytetyöstäni päiväkodinjohtaja xxxxx xxxxxxxx kanssa.

Tämän tutkimuslupa – anomuksen liitteenä ovat tutkimussuunnitelma ja kyselylomakkeen kysymykset.

Koski T1 4.9.2008

Tuula Lahnakoski
kuntoutuksenohjaajaopiskelija (amk)
sähköpostiosoite xxxxxxxxxxxxxxxx
puh. xxxxxxxxxxxx
osoite xxxxxxxxxxxx

17.9.2008

LIITE 3

Hyvä päiväkodin ammattilainen!

Opiskelen kuntoutuksen ohjauksen ja – suunnittelun koulutusohjelmassa Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Valmistun kuntoutuksenohjaajaksi (amk) ja opintoihini liittyen teen 15 opintopisteen laajuisen opinnäytetyön. Opinnäytetyöni aihe on omahoitajajärjestelmän merkitys lapsen varhaisessa tukemisessa, tuen tarpeen havainnoinnissa ja vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä omahoitajien kokemana. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää xxxxxxxxxxxxxxxx päiväkodin kasvatushenkilöstön kokemuksia omahoitajuudesta toimintakaudelta 2007–2008.

Kaikesta syksyn kiireistä huolimatta toivon, että suhtaudutte myönteisesti opinnäytetyöhöni liittyvään kyselylomakkeeseen ja ehtisitte ja jaksaisitte vastata tähän kyselyyn. Kyselylomakkeen mukana saat kirjekuoren, jonka voit sulkea. Kaikki vastaukset käsittelen luottamuksellisesti ja nimettömänä. Hävitän kyselylomakkeet opinnäytetyöni valmistuttua polttamalla maatilamme pannuhuoneessa. Tulen noutamaan kyselylomakkeet päiväkodista viikon kuluttua 25.9.2008 mennessä.

Annan mielelläni lisätietoja kyselytutkimuksesta. Minulle voi laittaa sähköpostia osoitteeseen tuula.lahnakoski.student@samk.fi ja voit soittaa tai lähettää tekstiviestin minulle.

Lämmin kiitos etukäteen vaivannäöstäsi!

Tuula Lahnakoski
kuntoutuksenohjaajaopiskelija (amk)
p. xxxxxxxxxxxx
osoite xxxxxxxxxxxx